

А.М. ТУРИЛО, А.А. ТУРИЛО, доктори економ. наук, професори,
В.Ю. ТРОЦЕНКО, студент, Криворізький національний університет

КАПІТАЛ І ЙОГО ОКРЕМІ РІЗНОВИДИ В СИСТЕМІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Категорія капітал є фундаментальною у фінансовій науці та практиці, і загалом в економічній теорії.

Дослідженню категорії «капітал» присвятили свої праці науковці, практики, філософи, мислителі багатьох країн і історичних епох.

Така значна і постійна увага до категорії «капітал» в кінцевому підсумку все-таки не призвела до теперішнього часу до однозначного її тлумачення. Напроти існують різні підходи до її визначення.

В певній мірі всі підходи у зарубіжній та вітчизняній науково-навчальній літературі відносно тлумачення сутності категорії «капітал» можна поділити на два напрямки. За першим напрямом капітал представляється як сукупність всіх ресурсів, що задіяна в господарській діяльності суб'єкта господарювання і яка є засобом отримання додаткового доходу (прибутку).

За другим напрямом категорія «капітал» розкривається на основі монетарної концепції, спирається на засади фінансової науки і визначається як сукупність грошових коштів, що задіяна в господарському обороті та пов'язані з процесом фінансового забезпечення діяльності суб'єкта господарювання (в тому сенсі, що таке фінансове забезпечення в кінцевому підсумку є чинником зростання вартості).

Також в принципі проблема існує і відносно категорії «капітал підприємства».

Категорія «капітал підприємства» є похідною від більш загальної категорії «капітал» і відображає мікропідхід, тобто фокусується на підприємстві в аспекті інтегрованого зв'язку і реалізації сутності капіталу зі змістом діяльності підприємства.

В наукових дослідженнях і навчальних публікаціях капітал підприємства має свою структуру і трансформується в певні, більш конкретні види капіталу (наприклад власний капітал, позиковий капітал, змінний капітал, постійний капітал, основний капітал, оборотний капітал, фізичний капітал, нематеріальний капітал, людський капітал тощо).

В останній час значна увага приділяється людському капіталу. По відношенню до підприємства людський капітал охоплює і фінансову, і економічну сферу його діяльності.

На нашу думку, більш логічно і обґрунтовано використовувати для кожної зі зазначених сфер діяльності підприємства свій термін, який би відповідав сутності аспекту формування і використання персоналу на підприємстві. З цієї позиції наші рекомендації наступні: у сфері фінансів підприємства використовувати термін «людський капітал підприємства», а в сфері економіки – відповідно «людський актив підприємства».

Якщо поглянути на підприємство з бухгалтерських позицій і взяти за основу фінансову звітність, то розкривається науково-предметна сторона такого розмежування «людський капітал підприємства» і «людський капітал підприємства».

В положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку чітко визначено сутність фінансової і економічної (операційної) діяльності підприємства.

В цих положеннях також представлено таку форму фінансової звітності як баланс, а баланс підприємства має дві частини: пасив і актив. Пасив пов'язаний з фінансовою діяльністю підприємства, а актив – з операційною діяльністю підприємства.

Пасив підприємства ми пов'язуємо з людським капіталом, а актив підприємства відповідно з людським активом.

Такий підвищить обґрунтованість використання даних категорій при оцінці та управлінні підприємства.